

Vlaanderen
is open ruimte

► Handhaving als sluitsteen van het mestdecreet

Johan Decrop

Diensthooft Handhaving VLM

FELNET 12 November 2019

**VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ**

Handhaving als sluitsteen van het mestdecreet

- ▶ Kengetallen
 - Meststromen in kaart
 - Waterkwaliteit
- ▶ Werking en structuur van de Mestbank
- ▶ Handhaving :
 - Bestuurlijk (incl inning boetes)
 - Bedrijfsgericht
 - Gebiedsgericht
- ▶ Cases
- ▶ Conclusie

Vlaanderen
is open ruimte

Kengetallen nutriëntenstromen

- Meststromen in kaart
- Tendens
- Impact op de waterkwaliteit
- MAP 6 Gebiedstypes

Kengetallen nutriëntenstromen

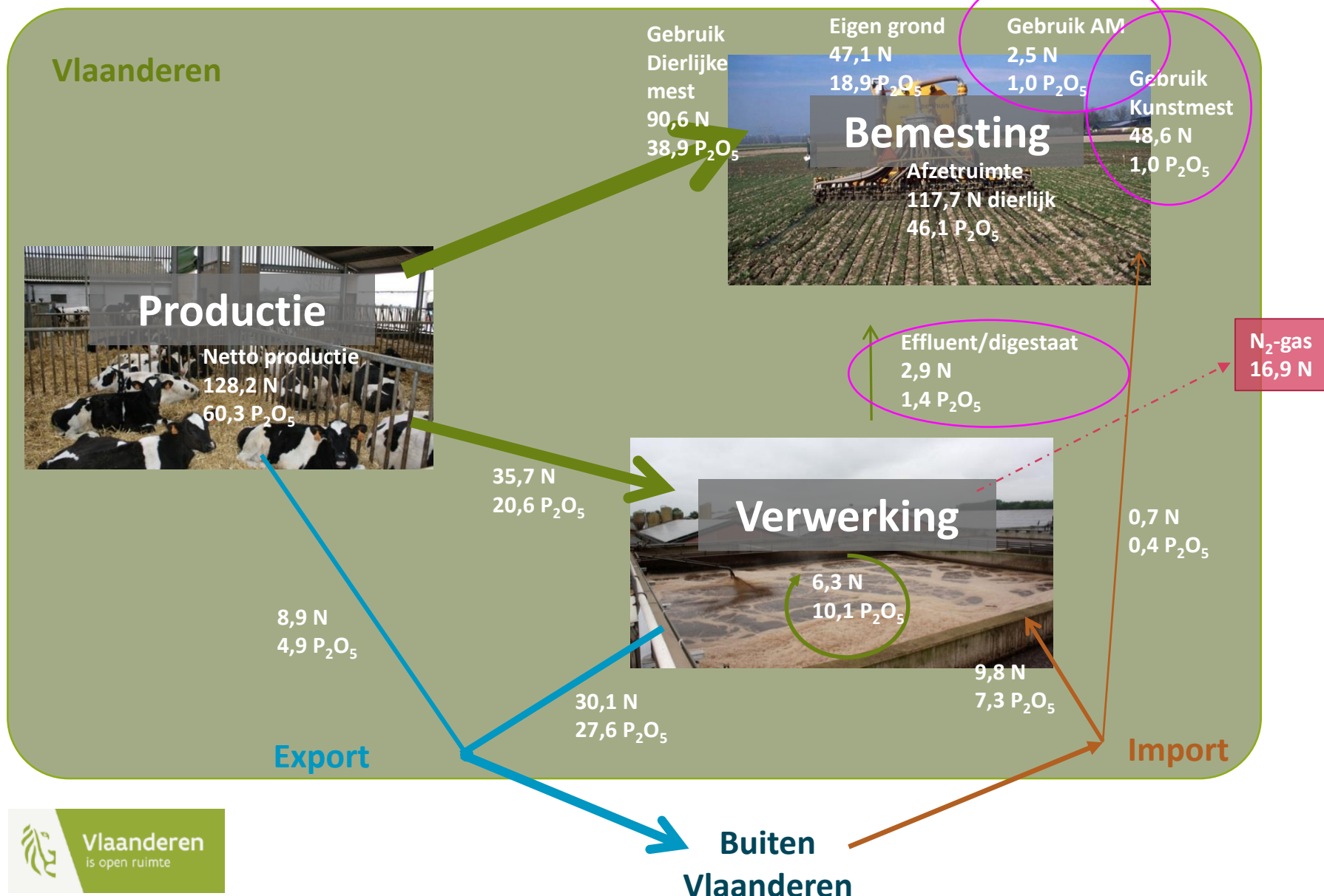
► Actors

× Landbouwers	: 23225
× Erkend Mestvoerders	: 650
× Kunstmesthandelaars	: 380
× Mestverzamelpunten	: 250
× Mestverwerking	: 272

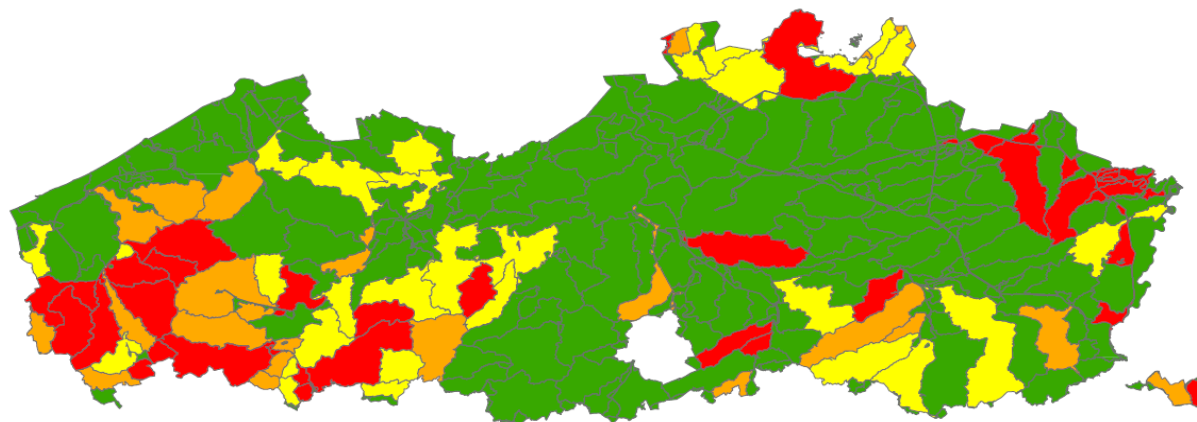
► Total 672 000 ha

- × Gemid : 26,31 ha
- × 37,4% eigendom

Meststromen in kaart

KAART 1B: EVALUATIE OPPERVLAKTEWATER - GEBIEDSTYPES

1:650.000
N

	Gebieds- type 0	Gebieds- type 1	Gebieds- type 2	Gebieds- type 3
Gemiddelde nitraatconcentratie per afstroomzone (mg nitraat/l)	≤ 18	>18 & ≤ 25	>25 & ≤ 30	>30
Aandeel afstroomzones	73%	10%	8%	9%
Areaal (ha)	375.045	111.941	75.882	113.168
	Doel bereikt	Kleine inspanning nodig	Aanzienlijke inspanning nodig	Grote inspanning nodig

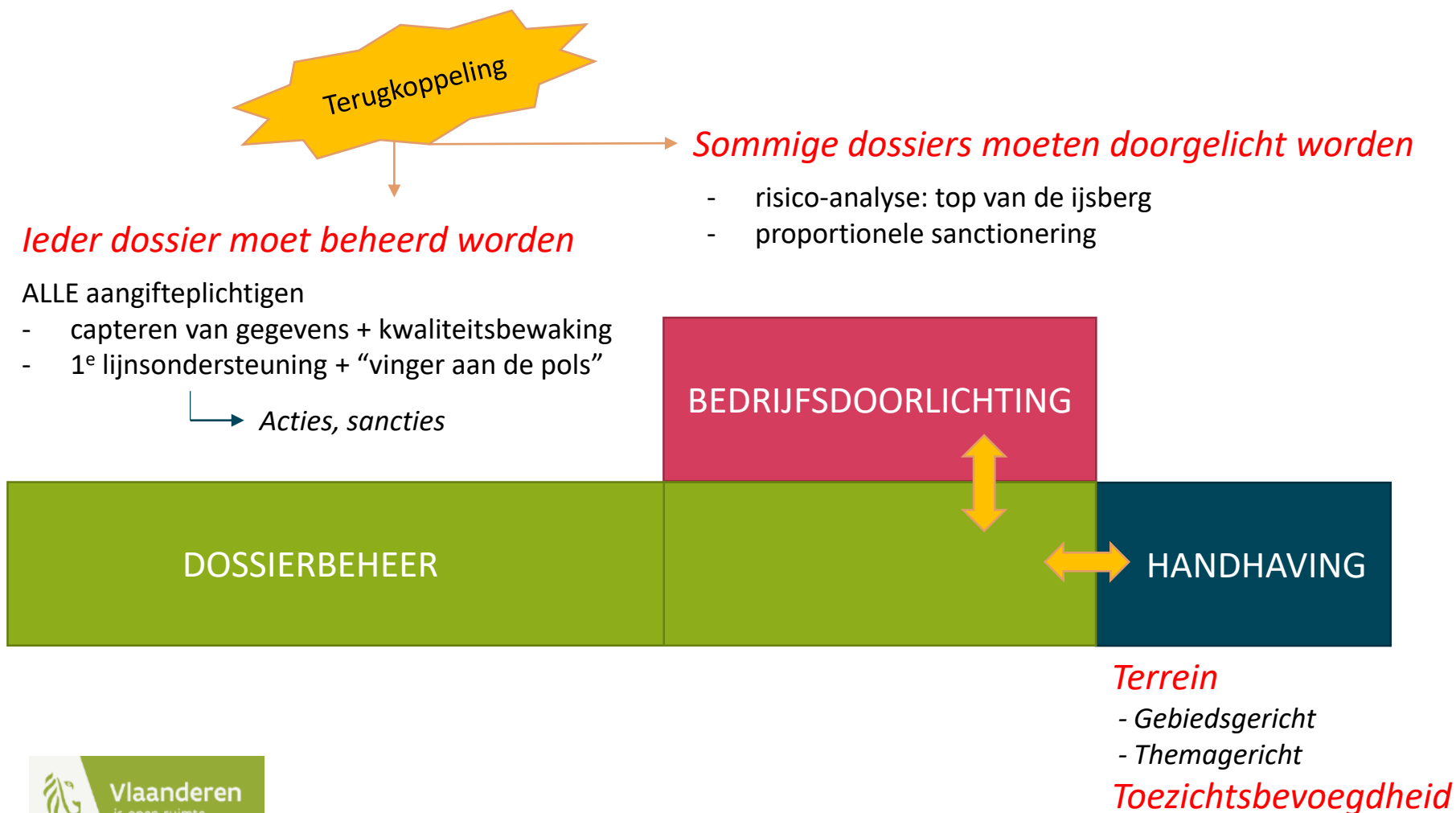

Vlaanderen
is open ruimte

Werking en structuur van de Mestbank ven

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Organisatiestructuur

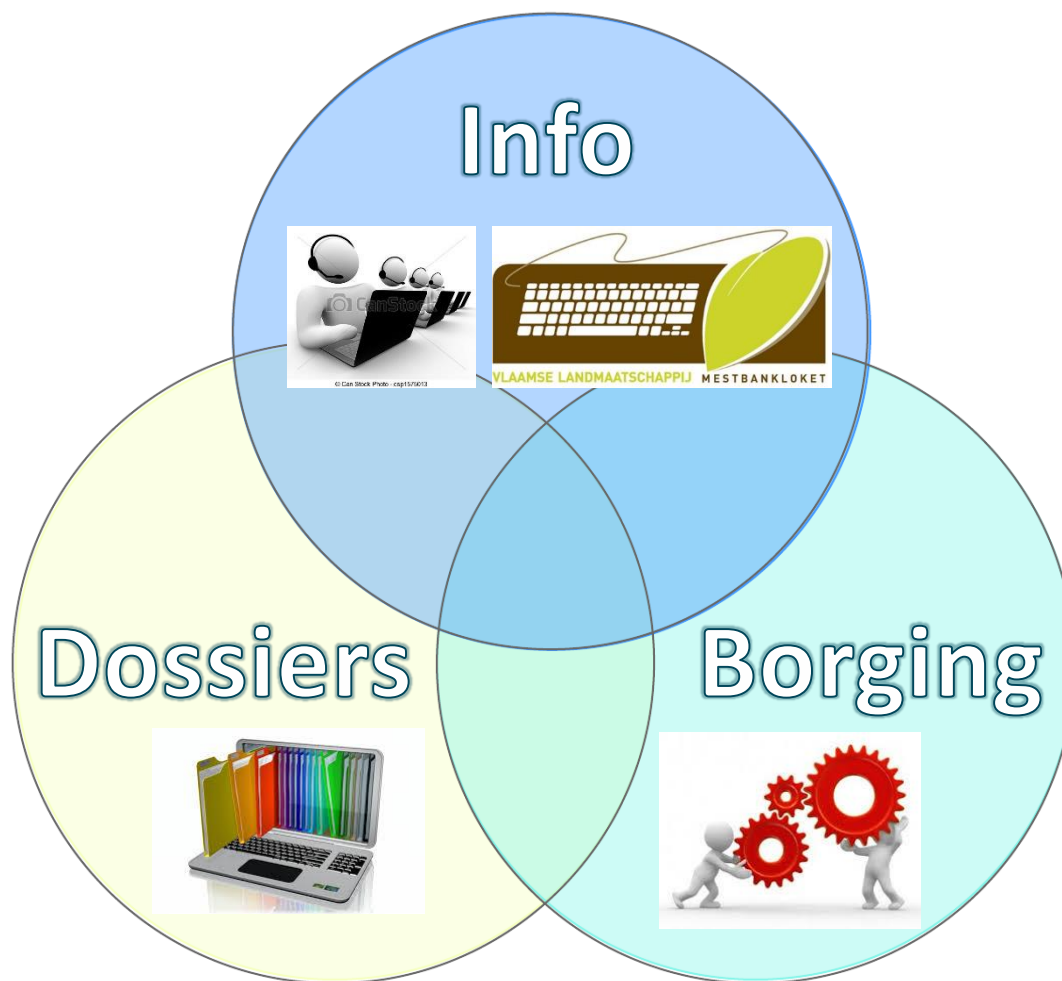
Vlaanderen
is open ruimte

Bestuurlijk Handhaven

- ▶ Rechten toekennen
- ▶ Informeren
- ▶ Digitale opvolging
- ▶ Inning boetes

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Bestuurlijk Handhaven

Bestuurlijk Handhaven

- **Gronden**: verzamelaanvraag, beheren kwetsbare gebieden ikv Mestdecreet, berekenen bedrijfsafzetruijnte, behandelen aanvragen derogatie, opvolgen vanggewasregeling, ...
- **Bodemstalen**: uitvoeren nitraatresiducampagne, beheren fosfaatstalen, verplichte stikstofstalen
- **Erkenning labo's**
- Gegevensontsluiting en -uitwisseling, machtigingen/protocols, beleidsstatistieken, datawarehouse
- E-communicatie en berichtenbox

Bestuurlijk Handhaven

- **Identificatie** (Landbouwers, Verzamelpunten, Producenten Andere Meststoffen, Be/Verwerkers, Kunstmesthandelaars, Diervoederfabrikanten, erkende voerders, grensboeren,...)
- **Jaarlijkse Mestbankaangifte** :
- **Dierlijke productie** (NER, EA-stallen, uitscheidingscijfers)
- **Transport meststoffen** (AGR-GPS, burenregeling, import-export)
- **Mestverwerking** (Erkenning EV1069, Mestverwerkingscertificaten)

Vlaanderen
is open ruimte

Bedrijfsgerichte Handhaven

► Doorlichting

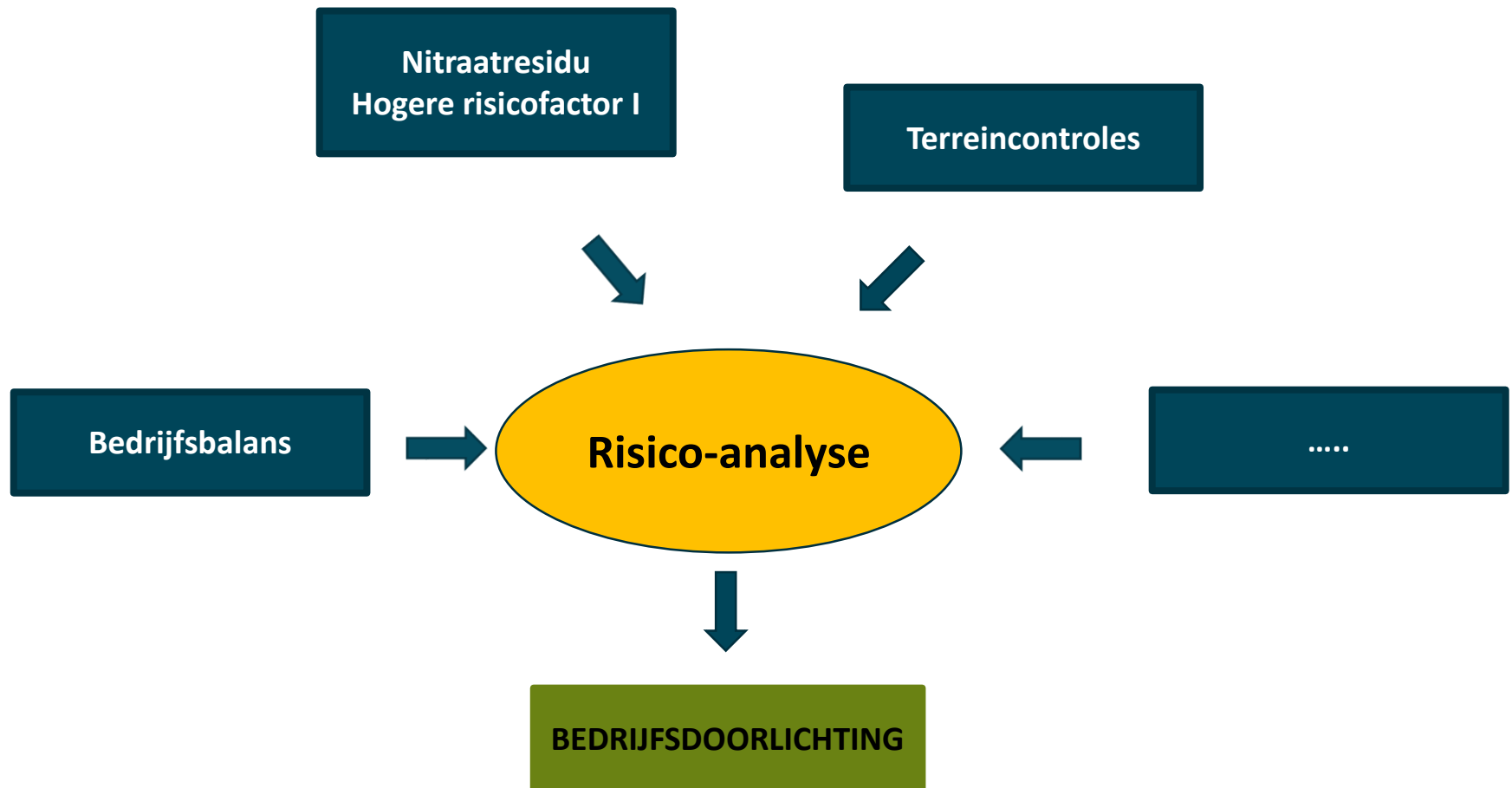
VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Bedrijfsdoorlichtingen

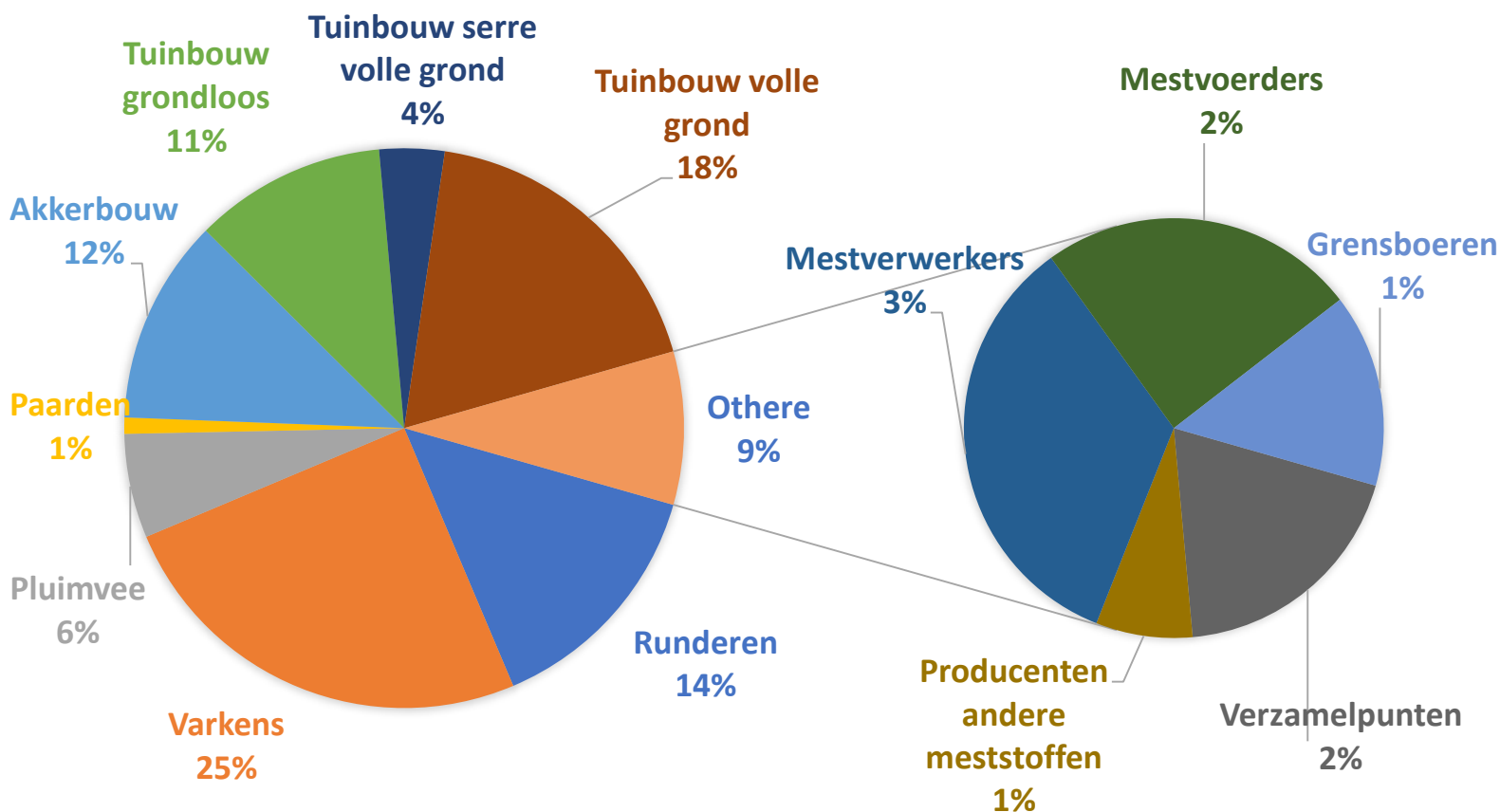
Doel? Nutriëntenverliezen naar het milieu opsporen

- ▶ Heel het bedrijf + eventuele relaties (netwerkaanpak)
- ▶ Inzicht verwerven in werkelijke bedrijfssituatie (<-> papier)
 - ▶ Bedrijfsbezoeken met woord en wederwoord
 - ▶ Controle + sensibilisering
 - ▶ Ev. opleggen maatregelen en/of sancties
 - ▶ Opvolging maatregelen
- ▶ Proportionele sanctionering ifv het bedrijf en de inbreuk
 - ▶ Gericht op gedragsverandering in toekomst

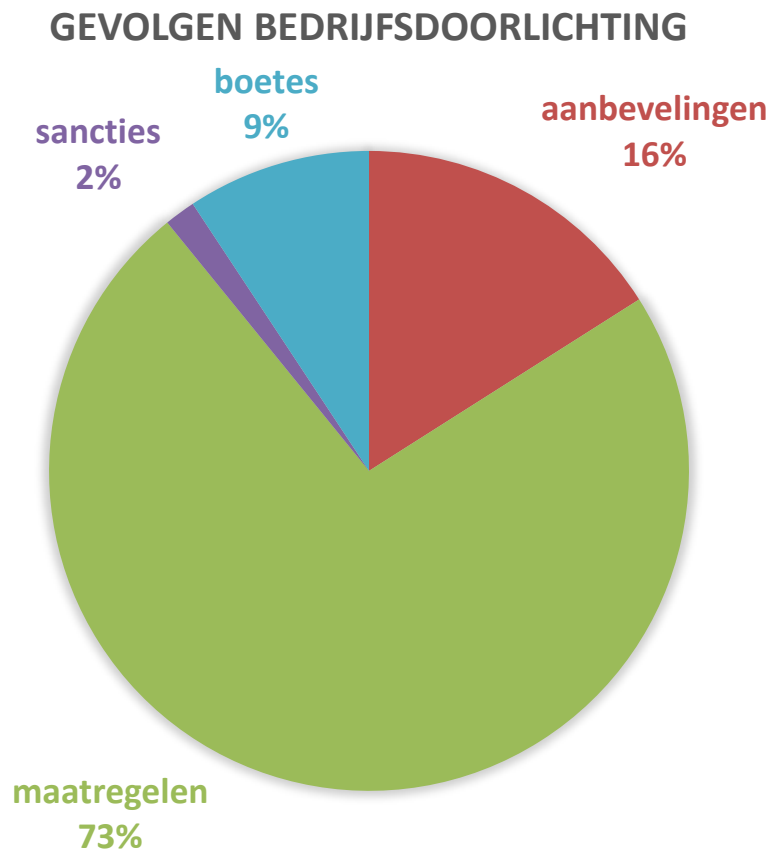
Elementen meegenomen in de risicoanalyse

Aandeel bedrijfstakken in de bedrijfsdoorlichtingen

Globaal overzicht gevolgen

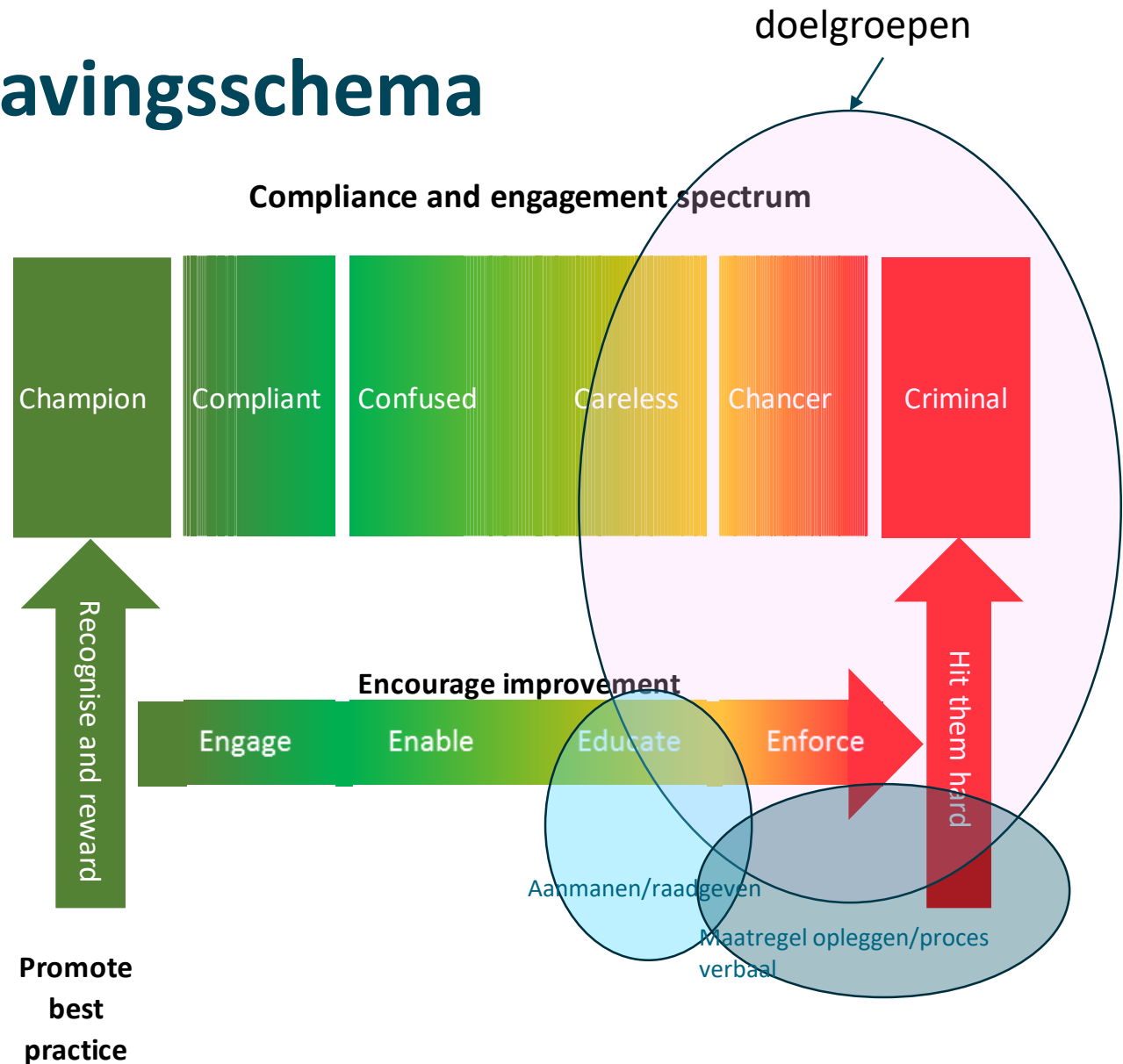

Vlaanderen
is open ruimte

Gebiedsgericht Handhaven

► Doelgroep en aanpak

Handhavingsschema

Vlaanderen
is open ruimte

Gebiedsgericht Handhaven

► **Risico analyse**

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Gebiedsgericht handhaven

- ▶ Beperkte HH capaciteit
 - VTE optimaal inzetten naar gebieden met minder goede waterkwaliteit.
 - Op verplichtingen
 - × + impact op de waterkwaliteit
 - × + laag nalevingsgedrag
- ▶ Impact wordt vastgesteld na 2 jaar gebiedsgericht werking.
 - Het eerste jaar wordt er opgetreden en sanering in gang gezet
 - Vanaf het tweede jaar merk je een impact naar nalevingsgraad en aantal overschrijdingen.

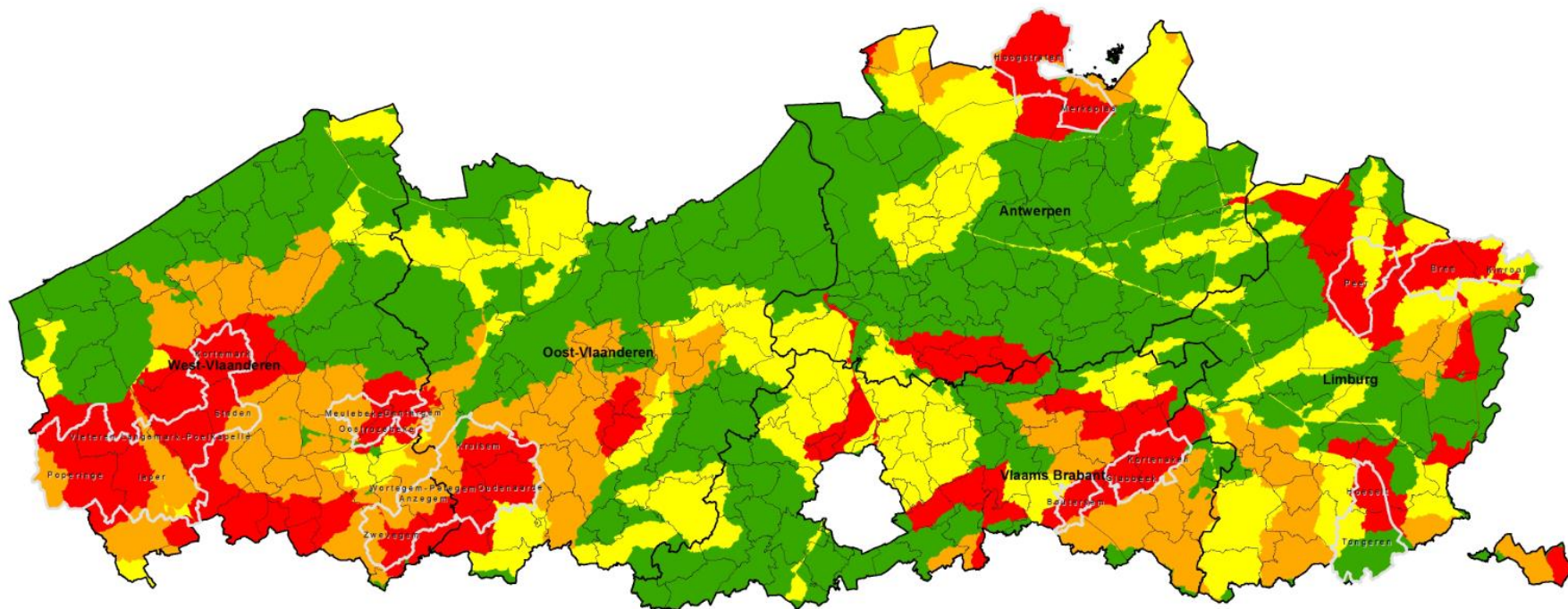
Selectie VODKA gemeenten 19-22

6 Positieve / 2 Negatieve gewichten

1. Opp GT 3 (rood gebied) = basiscriterium
2. Opp groententeelt als % in de gemeente
3. Digestaat aanvoer (% van geleverd)
4. Gebruik van effluent in de herfst
5. Dierlijke productie (kg N/ha)
6. Lozingen
7. % reeds gecontroleerde mestopslag
8. Verbeterde waterkwaliteit

→ Gemeentes met de hoogste risicogewicht worden prioritair meegenomen de eerste 2 jaar.

2019 - 2021

Vlaanderen
is open ruimte

Vlaanderen
is open ruimte

Gebiedsgericht Handhaven

Aanpak

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Gebiedsgericht handhaven

Gebiedsgerichte aanpak (VODKA)

VODKA : *verantwoord omgaan met dierlijke, kunstmest en andere meststoffen.*

Hoe :

► Voorkomen **lozingen**

- Sanering mestopslagen, silosappenverliezen
- Detectie van verliezen bij biologische wasse
- Bekkens bij verwerkers

► Voorkomen **afspoelingen**

- Teeltvrije zone
- Afstandregels

► Voorkomen **overbemestingen/ uitspoelingen**

- KM gebruik op te volgen
- 2GVE bemestingen
- vanggewas

Gebiedsgericht handhaven

GEBIEDSGERICHTE INZET (VODKA)

Doel: Gedragswijzigingen

→ een hogere nalevingsgraad

→ een betere waterkwaliteit

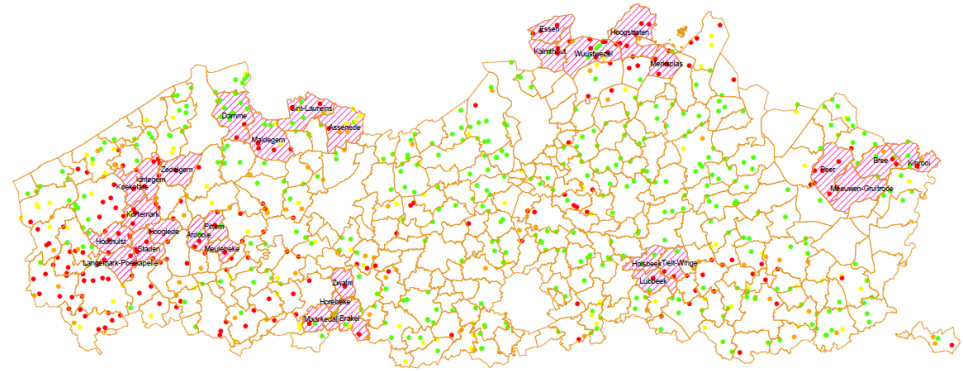
► Communicatie

- De VODKA actie wordt op het landbouwoverleg toegelicht aan de belangrijkste stakeholders : (vakorganisaties, intermediairs).
- Landbouwers : directe mailing en een persbericht wordt de actie ruim verspreid.
- Specifieke doelgroepen zoals lokale besturen, politie worden gericht aangeschreven.

Gebiedsgericht handhaven

GEBIEDSGERICHTE INZET (VODKA)

- ▶ “Walk your talk” : met 15% van de landbouwers in de VODKA gemeenten in contact.
 - Zichtbare aanwezigheid van minstens één dag in de niet uitrijperiode en twee dagen in de uitrijperiode maken we het verschil.
 - Omgevingscontroles op bedrijven, opbrenging en controles op de percelen.

CAP 2018

- ▶ VODKA gemeenten Diksmuide, Moorslede, Ledegem, Roeselare, Dentergem en Oostrozebeke is tussen het winterjaar 15/16 en 17/18 het aantal overschrijdingen met 6,4% gedaald en 1 meetpunt goed gekomen.
- ▶ In de 19 hardnekkige VODKA gemeenten zijn tussen 2016 en 2018 3,7 % minder overschrijdingen vastgesteld.

WERKING HH CONTROLE ACTIES

NIET GEBIEDSGERICHTE INZET

- ▶ Verplichte en fraudedetectie gerichte controles.
 - Meldingen (230)
 - Transportcontroles (1.000)
 - × Wegen en Verkeer, Politie
 - Meststaalnames (650) + Toezicht staalnemer (150)
 - × Het uitvoeren van de staalname vormt de zwakke schakel binnen een analyseprocedure. Gerichte controles zorgen voor een ernstige pakkans en sanctionering van de staalnemers die het minder nauw nemen met de regels of overgaan tot fraude.

Vlaanderen
is open ruimte

Gebiedsgericht Handhaven

► Controles

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Omgevings controles

Gerichte controles van
land- en tuinbouw-
bedrijven

Gebiedsgerichte
terreincontroles van
bemestingspraktijken

Controles van
mestverwerking

Controles van
mesttransporten

Controles van
mestsamenstelling

Controles op lozing van
meststoffen

Controles van de
nitraatresidu-bepaling
door erkende labo's

Vlaanderen
is open ruimte

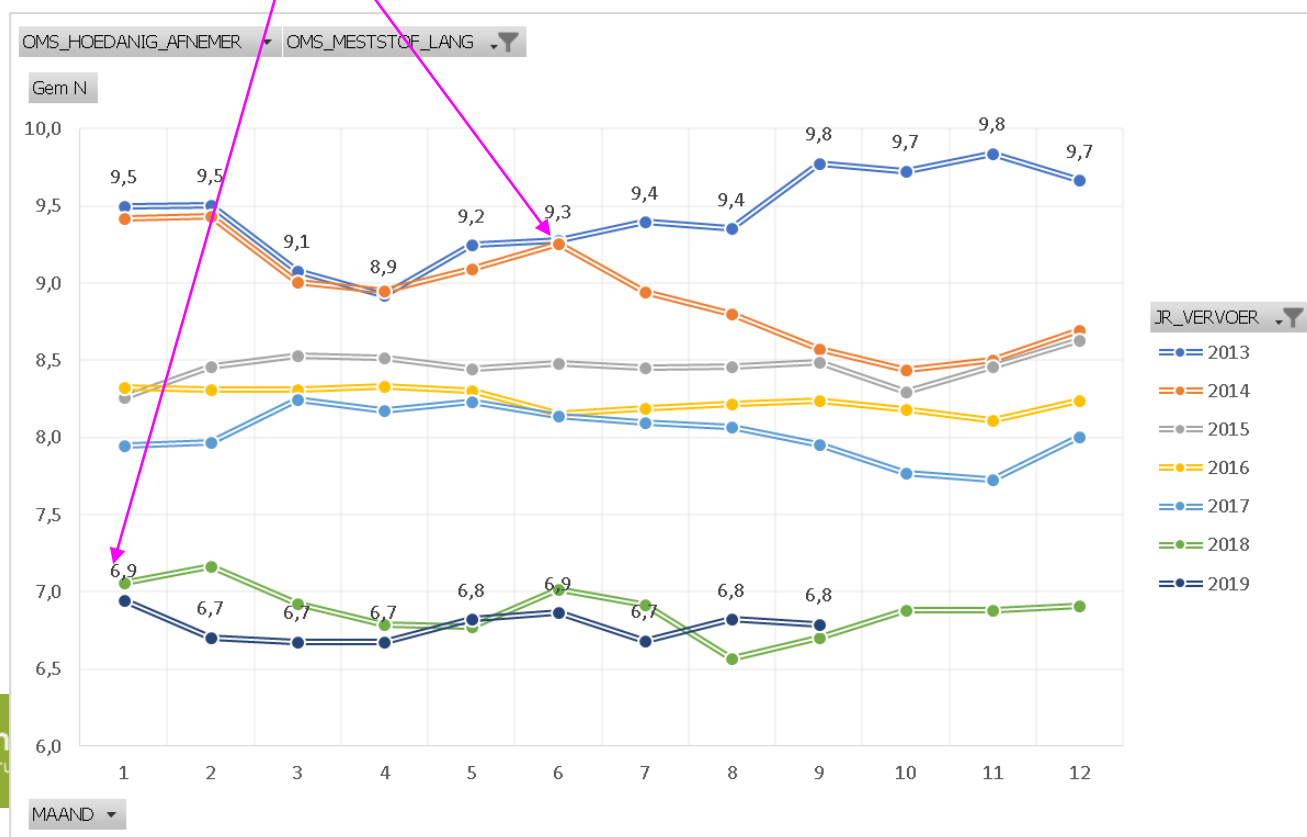
Cases

**VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ**

Handhaving als sluitsteen

- ▶ 1) Evolutie inhoudswaarden varkensmest kg N/Ton 2013 - 2019
 - Juni 2013 : aanschrijven (informereren/ waarschuwen)
 - Tweede daling in 2018 na implementatie nieuwe wetgeving

Handhaving als sluitsteen

- **2** : Teeltvrije zone 1 m rond waterlopen
 - × Opgenomen in decreet integraal waterbeleid (2003)
 - Versnipperd en beperkt toezicht → lage naleving (50%)
 - 2018 VLM Mestbank bevoegd
 - ▶ 2018/19 Fase 1 Verbalisatie na aanmaning : 98% naleving
 - ▶ 2020 Fase 2 Verbalisatie zonder aanmaning

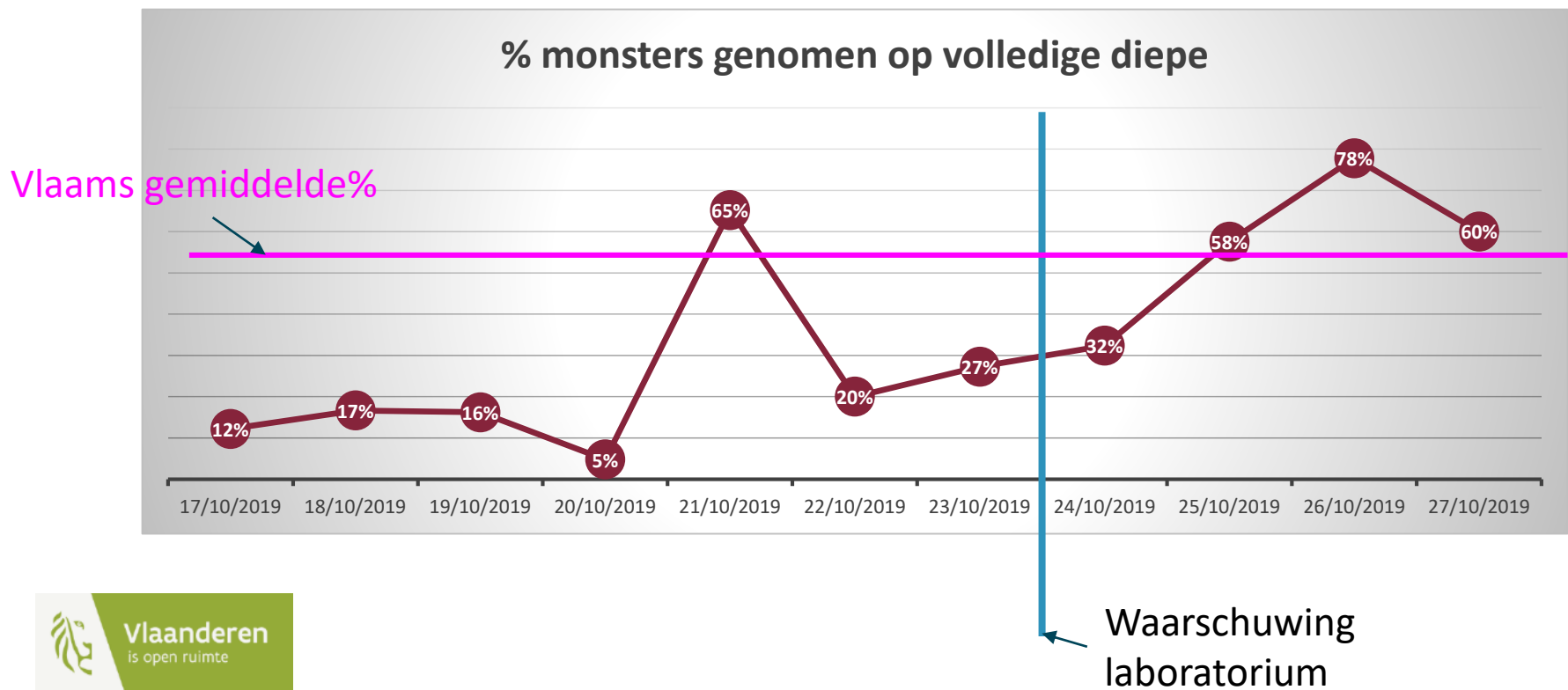
- **3** : Misbruiken/fraude door staalnemers bodem
 - 2016 start onaangekondigd toezicht op afstand
 - × 2016 9 ernstige vaststellingen
 - × 2017 3 ernstige vaststellingen
 - × 2018 en 2019 slechts 1.

Handhaving als sluitsteen

4 : % tot op 90 cm genomen grondmonsters.

- Bodemstaalname tot 90 cm
- 4 staalnemers wijken significant af

Vlaanderen
is open ruimte

Conclusie

**VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ**

conclusies

- ▶ Handhaving : reality check/vinger aan de pols
- ▶ Handhaving is een trigger/aanleiding voor aanpassing en verscherpen van de wetgeving
- ▶ Handhaving leidt tot een gedragsverandering
- ▶ Zonder handhaving ➔ Wet blijft dode letter
 - Handhaafbaarheid van wetgeving
 - Toezichtsbevoegdheden
 - capaciteit

Dank voor uw aandacht

